

פרוטוקול מס' 29
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ג' י"ח אייר תש"ב-13.5.52
בשעה 11.00

משש חברים:

- היו"ר • ס. בנטוב
- ז. ספיר
- א. שוסטאק
- ש. לביא
- י. אורי
- ש. בז'רנו
- ר. פלדמן
- א. כהן
- ד. ליבשיץ
- ס. חזני

מזמנים:

י. ריטה - מטעם משרד המסחר והתעשייה

סדר היום:

תקנות הגובה (מניעת רווחים מופקעים), 1944,
או בדבר הגבלת השימוש בחמרי בנין.

היו"ר ס. בנטוב:

פותח את הישיבה.

לפי החלטת הוועדה אנו אריכים לדון היום על צו הבניה, תקנות הגובה (מניעת רווחים מופקעים). התקשרתי עם משרד המסחר והתעשייה בקשר לדיון זה, ומר ריטה ייצג את המשרד בישיבה זו. אני חושב שהטוב ביותר יהיה, אם נבקש מר ריטה שיסביר לנו לא רק את הצו אלא גם את המצב כפי שהוא אותו משרד המסחר והתעשייה והמניעים שהביאו אותו לפרסום צו זה. כן יסביר מר ריטה מה זה דרכי הביצוע שהמשרד מתכוון להפעילן.

י. ריטה:

המניע העיקרי לפרסום צו זה הוא - הגבלת השימוש בחמרי-בנין. ברצוני למסור במלים ספורות מה הוא מצב החמרים, כיצד התנהל הפיקוח על חמרי בנין וכדוע זה לא היה מספיק והגענו למצב כזה שהטוב הסחור והשימוש בחמרים אינם לפי הרצוי ולפי הנחוץ במצבנו אנו. בארץ בונים מבנים שונים שהם מתחלקים לסוגים רבים מאד לפי היוניותם. בישיבת ועדת שרים שהיתה לפני שנה וחצי

מא/אד

הוחלט על סולם הבניה החיונית שעבודה יוקצב חומר על-ידי הממשלה.
והנה הסולם כפי שהוחלט עליו בישיבת ועדת חסרים:

- א. עניני בטחון
- ב. שיכוני עולים
- ג. מבנים חקלאיים
- ד. מחלקת עבודות צבוריות
- ה. שיכוני ותיקים ואחרים
- ו. תעשיות
- ז. עיריות
- ח. שירותים צבוריים
- ט. דת וסוציאלי
- י. רזרבה.

נוסף לכך היתה עוד בנייה בארץ שנבנתה לא על ידי הקצבת חסרים, אלא על ידי חומרים שהובאו בשתי דרכים: ביבוא ללא תשלום ובהעברת הון. הבנייה שנבנתה על ידי חסרים שהוקצבה באופן כללי היתה מבוקרת. הבניה שנבנתה ללא הקצבה גרמה לידי כך, שהחסרים שהובאו שלא על ידי הקצבה שימשו לבניית בתים שלא בהתאם ליכולתנו. היו מקרים רבים שאנשים התחילו לבנות וכאשר היו צריכים לסיים את הבניה לא היה להם חסרים ועל כן התחילו לחפש חסרים בכל מיני צורות, והחסרים הושגו על ידי כמה גורמים אך על פי רוב בדרכים בלתי כשרות, והגיעו הדברים לידי כך שמחירי החסרים בשוק השחור הם פשוט מסחררים. לכן הגענו לידי מסקנה שהממשלה צריכה לדעת על כל הבניה בארץ ואז הוצא הצו האוסר: "לא יבנה אדם בלי להודיע על כך מראש ובלי לקבל הרשאה." אין לזה כל קשר עם קבלת חסרים, אם כל אחד יפנה מראש ויודיע על רצונו לבנות, בדע אם ישנם חסרים לכך גם בהקצבה וגם שלא בהקצבה. אם אין חסרים, מוטב לא להתחיל, מאשר להתחיל ולגרום לכל מיני תקלות.

מסוים כך יצא צו זה האוסר, שכל מי שצריך לבנות בניין צריך, נוסף לרשיון העירוני, לקבל רשיון. אם לבנות את הבניין או לא. אני יכול לציין, שמזמן שיצא צו זה, ישנה כבר ארבעה מסוימת או ירידה במחירי חסרי הבניין. לדוגמא: לפני צאת הצו שילמו עבור טונה ברזל 760 לירות ועכשו אפשר להשיג טונה ברזל ב-450 לירות. המחיר הרשמי הוא 225 לירות. הוא הדין ביחס לשאר חסרי הבניין. אין כל ספק שהסיבה לכך היא צו זה שהוצא שלפיו לא כל אחד יוכל לבנות כאשר הוא רוצה.

ישנן עוד כמה מסרות שלשמן יצא צו זה. ישנם מקרים שבונים דירות כאלו שאינן מתאימות ליכולת הכלכלית שלנו. אנו יכולים למצוא כיום מצד אחד מחסור גדול מטודע בדירור, ומצד שני וילות שעולות 50,000 ל"י.

ט. לביא: איזה אחוז מהדורת הווילות הללו?

י. ריטה: אין זה אחוז גדול, אבל העובדה כשלעצמה מספיקה מצד אחד מעבודות עולים, ומצד שני וילות.

ישנה עוד סיבה אחת, ידוע לי שאפשר לבנות עם יותר חסרי ייבוא זמנות חסרי ייבוא אותן מיבנה. אולי לפעמים זה יותר נוח, אבל אין זה אפשרי במצבנו אנו. כבינים שאנו הקצבנו להם חסרים ברור שהסתדלנו שחומר הייבוא יוכנס לסיבנה במידה מינימלית. אולם אותם בנינים שנבנו ללא הקצבת חסרי בניין, גם מומכס זה לא נסמע. עכשיו, הודות לצו זה, אם נראה שבניין מסויים יש בזבוז בחסרי בניין המובאים מן החוץ, נדרוש שהדבר ייעשה באופן חסכוני.

י. ריטה: בעצם אלו הן המטרות שלסמן הוצא צו זה. עכשיו נשאלת השאלה: מה אומר הצו, כיצד הוא יתפרש, ואיך יוצא לפועל.

היו"ר ס. בנטוב: כפי שאני רואה טעויות ניכרות מצדך אחוזים לפיהם מתחלק סולם העדיפויות של מלט.

י. ריטה: על אחוזים אלה הוחלט ב-1950, אך הם לא נשמרו במאה אחוזים מתוך סיבות שונות, למשל, אם בקיץ שעבר היה לחץ והכרח לבנות בתי-ספר - וזה יקרה גם בקיץ זה - הרי העיריות לא יוכלו להסתפק ב-10%, ולכן הוקצנו לעיריות 16%. לא אנו קבענו כמה כיתות יש לבנות, וכמה צריכה לקבל כל עיריה. על כך החליט משרד החינוך. קיבלתי מד"ר בן-יהודה הוראה שיש להקים 800 כיתות במשך שלושה חדשים, ועשיתי זאת. ברור שכמות המלט שביתנה לעיריות נלקחה מטישהו אחר. ברור שבשעתה תקופה הסיכונים קיבלו פחות מלט, אבל בחשבון שנתי האחוזים משתווים. באור, כל זמן שהמאה אחוז קבועים. כלומר: נביח שטייזרים 35,000 טון מלט לחודש, במקרה זה המפתח נשמר, אבל במקרה שנשבר תנור וכמות המלט המיוצרת בחודש היא נמוכה מ-35,000 טון, ברור שהמלט מתחלק לפי עדיפויות. איננו יכולים לומר שלבטחון נקצץ 50%.

י. אורי: אני רואה, כי בתי-הספר ובתי-חולים נמצאים במקום השביעי.

י. ריטה: לא, הם נמצאים במקום החמישי.

י. אורי: בתי-ספר בישובי-עולים נחשבים לסוג שני או לסוג החמישי?

י. ריטה: הם נכללים בסוג שני.

לבטחון הוקצבו 10%.

י. ספיר: אלה אחוזים שנקבעו מראש או שאתה מוטרט מצב של טנה שלמה?

י. ריטה: אלה הם אחוזים שנקבעו מראש על יסוד תכנית של כל משרד. מפתח זה נקבע לגבי מלט. יתר החמרים, צריכים להינתן באופן פרופורציונלי למלט. המצב האמיתי הוא זה, שהמלט מיוצר בארץ, וכל זמן שבתי-החרושת עובדים במלואם, יש לנו טיכסה קבועה. ישנם מקרים שהקצבת יתר החמרים אינם מדביקה את הקצבת המלט באותה מידה שהיה רצוי.

ועתה, אתן את רשימת האחוזים:

- בטחון - 10%
- סיכון עולים - 36%
- חקלאות - 15%
- מחלקת עבודות צבוריות - 6,5%
- עיריות - 10%
- תעסיה - 9%
- סיכון ותקנים ואחרים - 7,5%
- סירותים
- צבוריים - 2,5%
- דת וסוציאלי - 1,5%
- טונות - 1%

היו"ר ס. בנטוב:

איפה נכלל השיכון העממי שעליו הכריזה הממשלה?

בסעיף 7 - שיכונים.

י. ריטה:

בזמן שהחלו לדבר על צו זה - זה היה בסוף דצמבר או בתחלת ינואר - והדבר נודע בחוץ, מיד התחילו העתונים לכתוב מה שכתבו מבלי לדעת פרטים. האמת היא, שצו זה עבר בקורת של ועדת שרים, אחר-כך למועצה הכלכלית המייעצת, וגם שם היו חילוקי-דעות, ואז התמנתה ועדת-משנה מצומצמת, ואחרי המלצות של הוועדה המייעצת הוכנסו שינויים בהצעת החוק. אני יכול למסור לכם מה היה בצו הראשון ומה השינויים שהכניסו.

בצו הראשון היה סעיף שאמר, כי לטובה יש רשות **לפנות** מבנים מחובת מילוי הוראות צו זה. מתוך חשש שהמנהל ישתמש לרעה בסמכות זו, סעיף זה נמחק כולו ובנוסח של הצו הסופי איננו מופיע.

בנוסח הקודם של הצו היה סעיף שאמר, שכל בנייה מצריכה רשיון. היו שאמרו שזה יכביד מדי, כי אם מישהו ירצה להכניס קערה או לתקן שמש שנשברה, הוא יצטרך לקבל רשיון. אמנם לא זו היתה כוונת הצו, אבל היות והעירו זאת, הוחלט לכתוב, שפעולת בניה לשם קבלת רשיון פירושה בניה כזו המצריכה רשיון עירוני. היות ואיננו רוצים להקל על האנשים לעקוף את החוק העירוני על-ידי מתן רשיון זה, קשרנו את עצמנו במתן רשיון שהעירייה צריכה להוציא.

התעוררה שאלת הערעורים. הוחלט, שוב פעם לפי המלצה, שטרם המסחר והתעשייה ימנה בשיתוף פעולה עם אנשי ציבור ועדת-ערעורים שתוכל לחוות דעה בקשר להחלטה שניתנה. היות והסעיף המקורי שלפיו הרשאה היתה צריכה להינתן על-ידי מנהל האגף, נמחק הוחלט שהרשאות תינתנה על-ידי פקידים מוסמכים שימונו על-ידי המנהל, והמנהל יוכל לשנות זאת לפי חוות-דעת ועדת-הערעורים. כל הערעורים יופנו לוועדת-הערעורים וזאת תפניד את מסקנותיה למנהל והוא יחליט סופית.

א. שונטס:

זוהי ועדה פנימית של המשדד?

י. ריטה:

היא תורכב כפי שהשר ימצא לנחוץ. על כל פנים על הרלב זה לא אוכל למסור לכם, כי

בינתיים השר איננו.

א. שונטס:

אם יש ניגוד בין הפקיד המוסמך לוועדת-הערעורים, המנהל מחליט?

י. ריטה:

כן. ועדת-הערעורים אינה יכולה להיות גוף מחליט ומוציא-לפועל.

ישנו עוד שינוי אחד חשוב. היות והתחיל וליכוח פומבי על הצו הזה, כולכם יודעים, שאנשים רבים התחילו לבנות בנינים חדשים מתוך הנחה, קודם כל להתחיל לבנות, ואחר-כך - נראה, כי תהיה הקלה מסויימת לגסר בנינים. אני מתכוון לאלו שלא קיבלו הקצבת חסרים. ובאמת, באותה תקופה הגיעו המחירים בשוק השחור לשיא. על כן הוחלט בוועדת-המשנה המצומצמת של המועצה הכלכלית, שבניה חדשה פירושה - או בניה חדשה שצריך להתחיל בה, או בזאת שהיא בשלב ביצוע, אבל הרשיון העירוני הוצא לפני חודש פברואר.

היו"ר ס. בנטוב:

אולי תוכל למסור לנו נתונים סטטיסטיים על היקף הבניה והחסרים העומדים לרשותכם.

י. דיטה:

שאלה זו איננה שייכת לצו זה. אולם מסרד
למסחר ותעסיה קיבל את תכניות הבניה לסנה זו
מכל הגורמים, ואם נצטרך להקציב חסרים לתכניות אלה, יעלה הדבר במכומים
פנטסטיים. בהתאם לכך עיבדתי תכנית מצוטצמת לסנת 1952, שגם היא לא אוסרה
במלואה. תכנית זו הוגשה על-ידי לסר המסחר ותעסיה ועל-ידי לסר האוצר,
וזה כונה את תקציבו על יסוד תכנית זו. אולם אינני יכול להביא מספרים
כי לא הבאתי אותם אתי, ואינני רואה כל קשר בינם לבין צו הבניה. כאשר
נדע שהי כמות החסרים העומדת לרשותנו, נוכל לכוון את מתן ההרשאות ונסתדל
לא לתת הרשאות במקרה שלא יהיה חוסר, כי זה עליך מלהתחיל בנין ואחר-כך ל
להפסיק רבגלל מחסור בחסרים. אנו יודעים שהי כמות המלט שתעמוד לרשותנו,
אבל איננו יודעים מה תהיה כמות חסרי הבנין האחרים המוכאים מן החוץ שיעמדו
לרשותנו. כל זה תלוי מסקורות הכספיים שיעמדו לרשותנו. אם ניקח למשל
עץ אורן, הרי הודות לחוזה הפינלנדי יכולנו להביא ארצה כמות מסויימת,
אך לא יכולנו להביא עץ לבן, כי לא היה כסף. אותו דבר ביחס לברזל.
מהנרזל טנקנה על-ידי הלוואה אמריקנית הקודמת נטארה כמות מסויימת בידי
מסרד העבודה, וכמות זו טיועדה לסיכוני-עולים. כמו-כן יסנה כמות מסויימת
למסרד לבסחון, אבל אצל יתר הגורמים הטלאי כמעט אפסי.

עכסיו מעבור לעצם ההצעה. יסנם כאן כמה דברים
יודידיים אשר טיועדיהם טפרו לי שהם צריכים להיכתב כך ולא אחרת.

סעיף 1 "מנהל" פירושו - מנהל אגף הבניה במסרד
המסחר ותעסיה; "פקיד מוסמך" פירושו - אדם שנתמנה על-ידי המנהל לביצוע
הוראות צו זה, כולן או מקצתן;
"חומר" פירושו - כל אחד מחסרים אלה: מלט,
עץ מכל המינים, ברזל עגול, פרופילי ברזל מכל הסוגים וכלים סליטריים;
"פעולת בניה" פירושו - כל פעולה המבוצעת למטרת בנייתו, שינויו או
תיקונו של בנין, של מיתקן הנועד לאספקת מים, להסקה, לביוב או לסידור
אחר בבנין וכן של כל מבנה אחר, במידה שאותה פעולה טעונה היתר לפי פקודת
בנין ערים, 1936(2).

לסעיף זה נחתי פירושים שהסברתי את מהות
הצו. הכנסנו כאן "פקיד מוסמך" בכדי שאפשר יהיה אחר-כך לערער על החלטתו,
אם יהיה צורך בכך.

בסעיף זה מצויינים סשה חסרי בנין. וכאן יכולה
להטאל שאלה: וכי רק מזה בונים בנין, מדוע רק סשה אלה, ומדוע סשה ולא
אחד או שניים? ובכן, חומרים אלה הם באמת חומרי הבניה העיקריים. אולם
נוסף לכך, אלה הם החומרים שעליהם חל הפיקוח החוקי, לפי תוספת א' ו-ב'
שפורסמו עוד בשנת 1949.

י. אורי:

על סליקט אין פיקוח?

י. דיטה:

סליקט זהו חומר ארצי שבדרך כלל אינו נתון
לפיקוח. עשינו סידור עם בית החרושת 30%
מהוצרת שלהם תחלק לפי הוראות שלנו, ו-70% הם חופשיים. הפיקוח
הוא על המחיר. דרך אגב, מלט נכנס לפיקוח הרבה יותר מאוחר מחומרים
אחרים. לא הכנסנו לכאן צנורות, אם כי הם בפיקוח, אבל הם נמצאים
בדשות מסרד החקלאות.

היו"ר ס. בנטוב:

מה עם צרכי חשמל?

י. דיטה:

הם אינם נמכרים בחלוקה, אך יש עליהם פיקוח
על המחיר. ששת החומרים המצויינים בחוק אלה
הם חומרי היסוד שבלעדם אי-אפשר לבנות את הבנין. אם אדם ירצה לבנות
בית רק מלבני סליקט, הוא יוכל לעשות זאת ללא הרשאה.

סעיף 2.

א. לא ישתמש אדם ולא ירשה לאוור להשתמש בחומר לצרכי פעולת בניה, אלא לפי הרשאה בכתב מאת פקיד מוסמך ובהתאם לתנאי ההרשאה.

ב. על אף האסור בסעיף קטן (א) יהא אדם, שהשתמש בחומר לצרכי פעולת בניה, אשר ביום ט"ז בניסן תשי"ב (11 באפריל 1952) נמצאת בשלב שלאחר גמר היסודות, רשאי להמשיך ולהשתמש בחומר לצרכי אותה פעולה ללא הרשאה עד י"ד באייר תשי"ב (9 במאי 1952) ובלבד שניתן לו היתר לפעולת הבניה לפי פקודת בנין ערים, 1936, לפני יום ז' בשבט תשי"ב (3 בפברואר 1952) והוגשה בקשה להרשאה כאמור בסעיף 3 לצו זה.

סעיף 3.

א. מבקש הרשאה לפי סעיף 2 יגיש את בקשתו, באופן ובטופס שיקבע המנהל, לממונה על סניף משרד המסחר והתעשייה במחוז שבו תבוצע פעולת הבניה.

ב. נמצאת פעולת בניה ביום ט"ז בניסן תשי"ב (11 באפריל 1952) בשלב שלאחר גמר היסודות, יגיש המבקש את בקשתו להרשאה, כאמור, לא יאוחר מיום כ"ט בניסן תשי"ב (24 באפריל 1952).

לא היתה מטרה להפסיק פעולת הבניה בארץ, לא כזאת שנמנתה על ידי חומרים הטובאים בייבוא ללא תשלום ולא כזאת שנבנתה על ידי חומרים מוקצבים. פרוצדורה זאת דורשת זמן. אם יקבע שמיום פרסום הצו אמור להמשיך לבנות, תצא אומר שלתקופה מסוימת צריך יהיה להפסיק את כל הבניה בארץ. חלקנו את 4 השבועות לסתי מסדירות. שבועיים זמן ביתנים לאיש שבניינו נמצא בשלב ביצוע, להגיש את הבקשה, ושבועיים השארנו לנו להוציא לו את ההרשאה. אלא שהגישו את הבקשות בזמן קבלו את ההרשאות בזמן. אלה שאחרו בהגשת הבקשה, יקבלו יותר מאוחר את ההרשאה, כי פרוצדורה זאת אורכת ככל זאת זמן רב.

סעיף זה אומר בפפורט, שקודם כל ניתן

להמשיך ולסיים בנינים שבביצוע מאותם מקורות שנתקבלו החומרים גם מקודם. אלה שבנו מחומרים שהובאו מייבוא ללא תשלום, באו אלי עם פרסום הצו ודרשו הקצבת חומרים. אניתי להם: הרי אילו לא פוטסו צו זה לא היתם באים לבקש חומרים, מדוע אתם עושים זאת עכשיו? אנו יודעים שתקופת גמר הבנינים תמסך ששה חודשים. מה ששייך לבנינים חדשים, אם מישהו מבקש הרשאה, אני פונה ואומר לו: אני נותן לך הרשאה לבנות את הבנין מחומרים ללא הקצבה אם רק תודיע לי מאיזה מקורות קבלת את החומרים. ישנם יבואנים שהכניסו כסף לאוצר והגליאו חומרים מחוץ-לארץ. יבואנים אלה מוכרים את החומרים במחירים גבוהים והחומרים עשירים. מסוחר לסוחר וכתוצאה מכך הבונה צריך לשלם עבור טובה ברזל, לסטל, 750 ל"י. אם אין חומרים, והממשלה אינה יכולה להקציב חומרים אינני יכול לתת הרשאה. אם אדע שיש לו כסף כסר, אתן לו רסיון יבוא. אם אדם רוצה לבנות בית חדשת כהעברת הון, אנו עושים חשבון כמה חומרים הוא צריך, ולפי זה נותנים לו רשות להביא. היו מקרים לא מעטים שהגליאו בצורת השקעה כמות גדולה יותר מהדרוש, והעודף נמכר לטוק באורה. לא כל כך ישרה. כל זמן שאדם הרוצה לבנות לא הבטיח לעצמו רסיון מהעירייה וחומרים, לא יוכל לקבל הרשאה. אלה שקבר התחילו בבניה ניתן להם אפשרות לגמור את הבנינים שכבר החלו בהם, אבל לא לאלה שהחלו בבניה בחודשים בהם יצא כבר הצו. דינם של אלה יהיה כדין בונים בגין חדש.

היות ולא פנו אלינו, איננו יודעים מה

בונים בארץ. אנו רק יודעים כעבור שנה מהסטטיסטיקה של העיריות כמה רסיונות הוצאו. הקבלנים מסרו לי שכיום נמצאות בבניה 1,000 יירות בחומרי יבוא. תוך כדי מסא-ומתן הגדילו את המספר ודברו על

15,000 ד"ר היות ויהיה צורך לקבל הרשאות נדע את מספר החדרים, וכן נדע כמה חומר דרוש כדי לסיים את הבנינים. מצד שני אנו עושים פעולה זאת כדי לדעת כמה חומר יבוא יש לנו. אף נדע שיטת חומר יבוא יותר מאשר בבניה, נהיה חופשיים להוציא רשימות נוספים.

סעיף 4.

א. פקיד מוסמך רשאי לתת הרשאה לפי צו זה, לסרב לתתה, לבטלה לחלוטין או למשך תקופה מסוימת לכן לכלול בה תנאים, להוסיף עליהם או לשנותם.

ב. הרשאה שבוטלה בהתאם לסעיף קטן (א) חייב מי שעל שמו ניתנה ההרשאה למסרה מיד לפקיד מוסמך.

סעיף זה פירושו, שהפקיד רשאי לסרב לתת הרשאה במקרה שכמות החמרים אינה מספיקה. הרשאה זוהי רק רשות להתחיל בבניה. צו זה קשור כולו למצב החמרים. יהיו חמרים - ניתן הרשאות; לא יהיו חמרים - לא ניתן. מוטב לא לתת הרשאות מראש מאשר להכניס אנשים לרובז והפסדים.

סעיף 4 יכול להיות מבניקטיבי, אבל לגבי האדם הרוצה לבנות הוא מבניקטיבי, ואז בא סעיף 5 המאפשר ערעור:

5. (א) הרואה את עצמו מקופח על ידי דחיית בקשתו להרשאה לפי צו זה או על ידי סיבוב להיענות לבקשה כזו במלואה, רשאי לערער עליה לפני המנהל תוך 30 יום מיום שבמסרה לידי המערער הודעה על החלטת הפקיד המוסמך.

(ב) סר המסחר והתעסיה יקים ועדת ערעורים, אשר תכחן כל ערעור שהוגש למנהל כאמרו בסעיף קטן (א) ותמסור את מסקנותיה למנהל.

(ג) המנהל יהיה רשאי לאשר את החלטת הפקיד המוסמך או לשנותה, או להחליט כל החלטה שלפי דעתו היה הפקיד המוסמך צריך להחליטה.

6. על אף האמור בצו זה או בהרשאה שניתנה לפיו, או בחוזה בר תוקף, רשאי המנהל בהוראה מיוחדת או כללית לקבוע את הסוגים והמידות של החמרים שיש להסתמס בהם וכן את האמצעים שיש לנקוט בהם כדי להבטיח שימוש חסכוני בחמרים לפי דעתו, ומטהוצאה הוראה כזו חייב כל אדם שאליו מכוונת ההוראה למלא אחריה.

7. הוראות צו זה אינן חלות על פעולות בניה המבוצעות על ידי הממשלה, העיריות, המועצות המקומיות או בשביל אחת מהן.

8. האמור בצו זה אינו בא למעט סכוחו של כל חוק אחר.

9. תקפו של צו זה הוא מיום ט"ז בניסן תשי"א (11 באפריל 1952).

10. העובר על הוראת מהוראות צו זה או תנאי הרשאה או הוראה שניתנה לפיו, דינו כאמור בתקנות ההגנה (מניעת רווחים) 1944, סופקעים).

11. לצו זה ייקרא "צו הגנה (הגבלת הסימוס בחמרי בנין)", תשי"ב - 1952.

עכשיו, להרכיב ביצוע הצו, עשינו הכנות ואנו מקווים שבמועון שכני בשלם על המור, קודם כל, הקשה לקבלת הרשמה צריכה להיות מהירה, ולא שכל אחד יגיש בקשה לפי הנוסח שלו, כדי שהדבר לא יכריד על המילון. אנו הרפתנו שני ספטים אחדים שבנינו נמצא בשלב ביצוע מביט את הבקשה על טופס אחד, ועוד, זה כולל את שני סוגי הבניה הן בהקצבה והן בחסדי יבנה ללא תשלום, בטופס זה צריך לציין: כמות החמרים הדרושה לכל הבנין, במיזו כמות התשלום, מיזו כמות ישנה במקום, ובמיזו כמות יש צורך כדי לסיים את הבנין.

ישנם שני סוגי הבניה של בניינים שבביצוע: א. בניינים שיש להם כרטיסים מצלבו ומקבלים חמרים; ב. בניינים הבנויים מחברי יבנה ללא תשלום. כל מי שבונה בניינים מהסוג השני ומגיש בקשה להרשאה, אנו מוציאים לו את ההרשאה במשך 48 שעות.

לכל סוג בניה יש טופס מיוחד. אם המדובר הוא על בניינים שהם בביצוע ללא הקצבת חמרים, נשאל הבונה כמה חדרים הוא בונה ומהו השטח. על ידי כך נדע מראש, לאחר שייגמר מבין הבקשות, מהו מספר החדרים הנבנה, זהו סדור ארצי, אבל את ההרשאות מוציאים במקומות. אם ייקח את תל-אביב, שבה רוב הבניינים הנבנים מיועדים למכירה, עד היום הוצאו 800 רישיונות, וזה לא לחדרים, כי אם לבניינים שלמים. ישנם כאלה שלא הגישו בקשות לרישיונות. לבניהם ישנם סדורים של פיקוח ובקורת, וקודם כל הבקורת הרגילה, לבוא לבנין ולרמות אם פועלים בהתאם לצו. ישנו אגף פיקוח שעושה את עבודת הפיקוח בשיתוף עם המחלקה הכלכלית.

ישנו טופס שני, לבניינים חדשים שנקרא "טופס בבנין מס. 2". כאן ההרשאה תתקבל בזמן קצר מאוד, כי איננו דורשים רישיון עירוני מראש, כי זה עולה בכסף רב ויכול לקרות מקרה שגדום לא יקבל את ההרשאה. אנו דורשים קודם כל אשור עקרוני מהעירייה. בלי אשור כזה איננו מטפלים בבקשה. הוצאת אישור עקרוני אינה כרוכה בקשיים רבים. יש להפקיד 5% מערך הרישיון ותמם אין מקבלים רישיון, הכסף מוחזר.

אנו דורשים שני דברים: א. רישיון עקרוני מהעירייה; ב. מקורות קבלת החמר. ברגע שהבקשה מוגשת, אנו פותחים כרטיס בבנין לכל בנין. ברגע שיוקצבו החמרים, יינתן היתר קבוע, שייכתב ביומן ויחד עם זאת תיערך בקורת על הבניה.

הי"ר מ. בנטוב: ברצוני לבקש את מר ריטה, אולי יוכל למסור לנו בכתב:

א. מה היה היקף הבניה לכל סוגיה?

י. ריטה: סטטיסטיקה כזאת יש רק משנת 1950.

הי"ר מ. בנטוב: תמצית לבנו.

ב. תכניות שהגורמים השונים הציגו לפניכם.

ג. הערכות שלכם על החמרים שישנם במלאי וכן של החמרים המיוצרים בארץ.

ד. אולי אשר יוכל לתת טושג על היקף הבניה בשנה הבאה, לפי חלוקה לטוגים. &&

י. ספיר: לאור ההסברה שקבלנו, צו זה סתמך על רקע ומביעים מסוימרים, ואז שאלות לגבי הרקע תהיינה: האם בכלל היה צורך בצו, האם המאב הצדיק צו זה, ואם הצדיק, האם בסעיפים אלה?

אנני רופא בין כל המעיפים שהופיעו בטולם
רק 3 שחלק מהם עלול להיות נתון לתקף הצד הזה, לא בטחון, לא שיכון עולים,
לא דת סטואיטלי, לא עיריות, ומתוך החקלאות, חלק מסילא בעשה על ידי
הממשלה.

אשר לשיכון הוותיקים, אם אינני טועה, בזמנו
היה טובן שהכללת שיכונים כאלה בטולם העדיפות מכורן להשלמת אותם שיכונים
שהתחילו בהם בגזמתה של הממשלה, לא היתה כוונה שזה יאיה סעיף תמידי בצורתו
זו ובמסגרת זו.

רציתי לדעת כיצד התחלקו המהוויים שנתנו
לחקלאות, תעשייה ושיכונים.

לאור צו זה יוצא, שמחוז גדול ביותר - אנני
יכול לומר 80% של כל הבניה המבוצעת על ידי חמרים בהקצבה, חוק זה אינו
חל עליה, זאת אומרת, שהחוק חל על מחוז קטן מאוד של מעובינים לבנות חמרים
בהקצבה ובעיקר על כל אותם המבצעים פעולות בנייה מחמרים שלהם, שאין המדינה
נותנת להם בצורה זו או אחרת. האם זה נכון?

אם, כפי שהבנתי, בא צו זה בעיקר כדי לדעת
מהו היקף הבניה במחוז, האם מי אפשר לקבל ידיעות מוסמכות ואחריות בצורה
זו או אחרת מה בוצעה במחוז? לשם כך להוציא צו?

נשמר בי זה מכורן למנוע הקמת דירות לוקסוס.
האם אין אפשרות על ידי העיריות עצמן ועל פי הוראות הממשלה, לאסור הוצאות
רשימות לדירות כאלה?

דובר על כך, שיש לחסוך בחמרים וכי צו זה
ייאפשר זאת. אם הכוונה היא באמת לקבוע בכל מקרה ומקרה מהי מידת החסכון
המכסימלית האפשרית, אנני שומל: האם דבר זה ניתן לביצוע יודי אנשים
המטפלים בדבר תוך זמן מתקבל על הדעת? אנני ספקק בזה.

מיוע אינן חושבים על קביעת מחירי אשתי?
מכסימום לדירות?

מה חסר בכל התחיקה הקיימת לצורך פיקוח
על חמרי הבין ובנייה ועל העדרת חמרים ממיש לאיש, מה חסר בחוקים האחראים
הקיימים בידי הממשלה, שחוק זה מוסיף?

עכשו, כמה שאלות לעצם החוק:

בסעיף 2 (א) כתוב: לא ישתמש אדם ולא ירשה
לאחר להשתמש בחומר לצרכי פעולת בניה, אלא לפי הרשאה בכתב ממת פקיד מוסמן
ובהתאם לתנאי ההרשאה. לפי כל המושגים של הבניה, הרי דבר זה יכול להתפרש
סמלי מעט בפעם יהיה צורך בהרשאות בוספות.

סעיף 4 ממלשך דיסקרטציה בלתי מוגבל לפקיד
המוסמן. מה הם היטרדות לטיהם הפקיד יטרב, יאשר או ידחה מתן הרשאה?
אנני יכול להבין מבחינה גיונית שנותנים הרשאה או מסרבים לתיתה, אבל אינני
מבין באיזה אופן אפשר לבטל הרשאה שניתנה. אם אינן משתמשים בחמרים לאותה
מטרה שהם ניתנו, זוהי עבירה. איך אפשר אפוא לבטל הרשאה שניתנה, על יסוד
איזה במוקד?

לפי המבנה הנוכחי של הצו, על האפשרויות
והמסכריות שישנן בידי הפקיד והמנהל לשנות מן התנאים שנקבעו, האם לא יהיה
זה נכון אם אומר, שלא יהיה אף בונה אחד בארץ שבדצונו הסוב או הלא טוב
של המפקח ייהפך לעבריינן?

האם הבינותי ככון, שאם אדם סודיע שהוא יכול להגיש חמרי בנין מחוץ-לארץ, אם בצורת השקעת הון ואם בצורת יבוא ללא תשלום, רשאי המפקח או המנהל לומר לו: בסדר גמור, אבל אני בעל-הבית על החמרים צאלה ותספור אותו לאדם אחר?

א. כהן: גם מי שמוכן לחייב פיקוח, אמילו רק למטרה אחת - כדי להבטיח שחמרי בנין, שהממשלה מקציבה בדולרים יקרים, לא יסתבנו מהבניה החיונית אל בניית המותרות, גם אם יש כזה סוכר לשאול: כיצד יצליח פיקוח זה, אם בכל שטר השטחים שיש להם לא רק ותק ונסיון אלא גם מנגנון מתאים, פיקוח זה נכשל במידה כזאת, שהוא מערער את עצם התקווה שבשטח זה הפיקוח יצליח.

השאלה איננה סופס זה או אחר, השאלה היא אם כל בנין יבוקר על-ידי פקח.

הרושם מדברי מר ריטה הוא, כי ברצונו להמשיך בבניה ולהקציב חמרים במידה שיהיה אפשר להקציב, אולם אם 80% מהבניה אינם נתונים בכלל לפיקוח, כיצד ידע מר ריטה מה וכמה אפשר להקציב?

וכאן יש מקום לשאלה, מהי טעמת הצו הזה, מבחינה חיונית אני מחייב כל דבר שיכול למנוע מהעיריות, הקבוצים, או מישהו אחר שקיבל סלט לבניה חיונית, למכור את הסלט לקבלן אשר בונה דירות ברחוב דיזנגוף.

האם יש תכנית להכניס סדר במקצוע זה ששמו קבלנות? האם כל אחד יכול להיות קבלן?

האם אגף הבניה מתעניין בשאלה כיצד למצוא פתרון טכני לבניית בנינים מחמרים המצויים בארץ, כמו סלט וסיליקט, ומינימום של עץ וברזל?

ש. לביא: קודם כל יש לי שאלה כללית ליו"ר הוועדה: לשם מה הוצא צו זה אלינו? צו זה הוצא על-ידי הממשלה, האם אנו יכולים לערוך דיון ולקבל מסקנות על כל צו שהוצא על-ידי הממשלה?

היו"ר מ. בנטוב: הוועדה רצתה לדון על עניני הבניה, ובקשר עם כן על צו הבניה, ויש לה הרשות לעשות זאת.

ש. לביא: אנו יכולים להחליט שצו זה פסול ולהציע צו אחר או אנו יכולים להחליט שצו זה הוא טוב ורק להכניס תיקונים?

היו"ר מ. בנטוב: איננו יכולים לשנות את הצו, איננו יכולים לפסול אותו ואף לא לתקן אותו. הדבר היחיד שאנו יכולים לעשות הוא, להמליץ בפני הממשלה להכניס שינויים או לבטל את הצו בכלל.

א. שומסק: השאלה שעורר חבר הכנסת לביא היא רצינית מאד. אין זה חוק המתקבל בכנסת. זהו צו ממשלתי. האם מותר לנו להביא לכנסת הצעת שינוי הצו הזה?

כל חבר יכול לעשות זאת על-ידי הצעה לסדר-היום.

א. כהן:

ש. לביא:
כאשר שמעתי מה הם המביעים שהם רוצים להוציא את זה, הם הניחו את העת, כי אמרתי מבין שזוהי התחלה של פיקוח יסודי, שהחברים הקוראים לא יעזרו לשוק השחור לעצם הצד אינני רוצה להכנס. מעשה זהו בשעה שיוגמו הצעות כיצד לתקן את האו.

ש. ברנרד:
כרגיל, אינני מקבל את הצד הזה. זהו צד שנותן לממשלה סמכויות ללא הגבלה וללא כל מתן הסבר. כך אין מחוקקים בדרך דמוקרטית. הצד צריך להגדיר לשם מה הוא בא, להסביר איך סותר להשתמש בסמכויות ויחד עם זאת להגביל אותן.

עד עכשיו היו בארץ שני סוגי בניה : בניה עם חברים **בהקצבה** ובניה חופשית או שחורה. התפלת לקרוא בטטיסקה שהבניה החופשית היא בערך 50% מכל הבניה. בניה זו סורבנת מחטרים אמוגאים ביבוא ללא תשלום, שיש בה השמעה שחורה לא קטנה, מהכרחת חמרים מוקצבים לשוק השחור. זהו בערך סקור הבניה הזאת. ברור, שהצד מכונן להכניס תחת פיקוח מסויים את הבניה הזאת. אם נכון הדבר, שהיקף הבניה הזאת היה בערך 50% מכל הבניה בארץ, הרי בניה זו לא קיבלה הקצבות מהממשלה, מלא הופנתה לשוק השחור. אם נכון הדבר, יש לצד זה היקף גדול מאד, היקף עצום והוא עלול להביא למה שהגענו בשחתי הכלכלה האחרים, לשיחוק הפעולה הכלכלית הזאת, לשיחוק הבניה ללא הקצבת חמרים.

אני רחוק מאד מלהיות שמה מהמצב הקיים, שיש צורך לקנות חמרי בניה אצל מי שמקבל חמרים למעלה מהדרוש לו, במחירים שחורים בכדי לבנות דירה בעיר. אולם בדמה לי שיש לשקול מה עדיף: לתת חמרים למוכנות, לתת חמרים לקיבוץ על סנת שיוכלו למכור אותם בשוק השחור, ובצורה כזאת לבנות דירות בעיר, או להפסיק את בניית הדירות בכלל.

אינני רוצה להיכנס לוויכוח על הטפסים, ולא יזה אנדרלמוסיה הם יביאו. יש לנו די נסיון בשטחים אחרים. אני רק מגיע למסקנה אחת הנובעת מכל זאת - שיחוק הבניה. אני מסיל ספק, למרות כל הרע שיש בבניה הנוכחית, אם יהיה זה לטובת הארץ לשתק את הפעולה הכלכלית שנקראת היום "בניה חופשית או שחורה".

ש. שוסט:
מה שנוגע לשאלתו של חבר הכנסת לביא, עוד בחזור לדון בה. האם נכון יהיה זה אם אגיד, שצד זה הוא חד-צדדי. הוא מחייב את האזרח להיות כפוף להוראות המנהל או הפקיד הממשלתי, אבל אינו מחייב את המנהל שנותן לו הרשאה לבניה לספק את החמרים עד סוף הבניה. איך יכול להיות צד חד-צדדי, שאין בו אפילו חובה מינימלית, לאחר שהאדם קיבל את ההרשאה יוכל לסיים את הבניה. זהו הליקוי היסודי שיצנו בצד הבניה לאור המציאות.

כאן ניתן לנו סולם של עדיפויות במלס, מה היה המצב בעבר, מהו המצב בהווה בחלוקה ובעדיפות של חלוקת כל יתר חמרי הבניה?

כידוע, יש בניה חיונית ויש בניה בלתי-חיונית, אם הממשלה הגיעה למסקנה שחוצ צו הפיקוח על הבניה, בודאי נוכחה לדעת שמשמשים לרעה בחמרים ומנצלים אותם לבניה בלתי-חיונית במקום לבניה חיונית. על הממשלה לפרסם מה היה המצב בעבר, כיצד השתמשו בחמרים ומי בנה בנינים בלתי-חיוניים.

חלק גדול מהבניה היה מורכב מחמרים שהובאו ביבוא ללא-תשלום. מה היה אחוז החמרים שהובאו לארץ בשנתיים האחרונים על-ידי האזרחים במאמציהם העצמאיים, ומה היה אחוז שהובא ע"י הקצבת הממשלה?

בסעיף 5 כתוב: "הרואה את עצמו מקופח

על ידי רחיקת בקשתו להרשאה לפי צו זה או על ידי סירוב להיענות לבקשה כזו במלואה, רשאי לערער עליה לפני המבחל תוך 30 יום מיום שבמסרה לידי המערער הודעה על החלטת הפקיד המוסמך".

לדעתי, סעיף זה אינו מאפשר ערעור במקרה שפקיד בטל את ההרשאה.

י. אורי:

ברצוני לשאול, האם ניתן עידוד לבניית בניינים חמרים מקומיים? אפשר להקים בארץ בניינים מאבנים, אך לזה יש צורך בכמות מסוימת של עץ גשביל חלונות ודלתות. האם ישנה הקצבה מיוחדת כזאת ללא כל קשר עם המלט?

כל צוף וכל חוק מגבילים. הייתי בכל לבי בעד חופש מוחלט, אבל השאלה היא -אמתי, והתשובה היא - כשהדבר אפשרי. וכאן יכולות להיות מחולקות הדעות, שאילו היה חופש גמור היה דירות לכולם ויכולה להיות דעה מתנגדת. בשטח הירקות הייתי בעד ביטול הפיקוח. מה שאין כן לגבי שטח זה. אנו במצאים במצב של עליה, ואני שמח שבמקום הראשון בסולם העדיפויות עצמא המעיף שיכון עולים. אני אומר, שהחוק הזה הכרחי במצבנו עם כל הגלימה והמעצורים שישנם בו.

מ. וילנר:

אני חושב ששיכוני העולם הם המקופחים ביותר. זאת אומרת, אין מקציבים חמרי בניין דווקא לשיכוני עולים. אני רוצה לדעת מהו אחוז החמרים המוקצבים לבניינים ביחס לכמות הכללית של אותם החמרים שמסתמסים בהם לכל סוגי הבניה.

לדעתי, הצו אינו אומר ולא כלום לגבי העבריינים. אני סבור שיש לכתוב דברים ברורים ולא להסתמך על חוק אחר של מניעת רווחים מופקעים.

אני יוצא מתוך הנחה שפיקוח נחוץ ולא רק על הבניה, אבל הממשלה באו זה ובכל המדיניות שלה עושה רק דברים שליליים. ולאחר כל ההסברות אני משוכנע שאו זה לא יבוצע. בשלשט החדשים הראשונים כרגיל תהיה בהלה, ואחר כך העניין ישכח, כי כך היה בכל שטחי הפיקוח.

היו"ר מ. גוטשוב:

אני בדרך כלל בעד פיקוח, גם בשטח הבניה, ובעד פיקוח חמור. יש לי אפילו הגחיות מוסרית בעניין זה. ולפני 4 שנים התחלתי לספל בזו. אילו צו זה או צו דומה היה יוצא לפני 4 שנים, היה מצב אחר.

אני מסכים עם חבר הכנסת טוסקאק רק בדבר אחד, שטוב יהיה אם הממשלה תביא לפנינו את ניתוח המצב עד עכשו, ואני בטוח שניתוח זה יסתבר שנחוץ פיקוח.

אני חושב, שצו זה ישתיק את הבניה, מכיוון שאיני מניח שאף טונה שלט אחת תסאר ללא שימוש. הפעיה היא, לביא את החמרים ולשלם בעדם מחיר הוגן, ומי שצריך לשלם את המחיר ההוגן, אינו מעוניין שהחמרים האלה ילכו לגביית וילות. אם הממשלה בתכנית הבניה שלה תגיע למסקנה ש15 אחוז מהחמרים צריך להביא מחוץ, היא מצטרף לקבוצ מחירים מתאימים ולעשות זאת.

אני נלהב כל כך מזה, שנעודר בזילת חמרים מכל מיני מקורות לסוג הסחור על מנת שיוספו עוד דירות. אני מעוניין שיוספו עוד דירות אבל מסוג חירוני ולא בלתי חירוני. השאלה היא, אם סנגנן הממשלה ישתלט על כך. אני מברך אותו ומאח לו שיסתלט על כך.

דבר אחד מדאיג אותי. אינני מבין מדוע הממשלה והעיריות צריכות להיות מחוץ לתחולת צו זה. אם עיריית ת-א תחליט שהיא בונה על חשבונה דירה מפורדת לראש העירייה או למישהו אחר, היא אינה זקוקה לרשיון. אני מבין שבקטרת של הממשלה שוקלים לפי טולה של עדויות, אבל מוכרח להיות מקום שכל התביעות הפלה מתרכזו. אינני יודע איך תוכלו לנהל טריבונל של חלוקת חמרים, אם זה לא יהיה בפיקוח.

דבר שני שמדאיג אותי הוא החלוקה לפי המחוזים. אינני בטוח אם המפקח על הבניה אינו משתמש לפי שעה באותו ספתח שבקבע. אני חושב, שבין זה יעיל שהמפתח הוא על פי בעלים ולא על פי עניינים, כי מבחינת החינוכיות לא חשוב אם הממשלה בונה בית חולים או העירייה. השאלה היא, אם בית חולים עדיף על דברים אחרים או לא.

כיצד המפקח על הבניה יפעל בחלוקת רשיונות לבניה - זו היתה כוונתי כשדברתי על דרכי הביצוע. אם הוא יעמוד לפני בחסול של בקשות, מה הם הפרינציפלים שלפיהם יחליט?

גם בקשר עם ההקצבה, ששנים בניינים שאתה מקציב להם חמרים, לפי איזה פרינציפ אתה עושה זאת? הייתי רוצה שתביא לנו לישיבה הבאה הצעה של קווים כלליים שעל פיהם אתם חושבים לנהוג, בכדי שהצבור יהיה שקט ויודע שפה יש קנה מידה אובייקטיבי ולא שיקול לפי כל מקרה ומקרה.

י. ספיר: בחוק כתוב: "עיריות, מועצות מקומיות", האם זה כולל מועצות איזוריות?

כתוב: "ואיזוריות".

היו"ר ס. בנטוב: אני מציע שכל אחד שיש לו הצעות לסיכום הדיון, יגיש אותן בכתב על מנת שבישיבה הבאה נוכל לטכס. לפני שנכנס, נשמע את תשובותיו של סר ריטה וכן נערוך חלוף דבריה קאר.

הישיבה נאעלה בשעה 13.45.